

Տոբեկիան 10 բաւրի, վեց ամիսը՝ 6 բաւրի, Լեւ. ք. ամիսը՝ 3 ր., 50 ի., ամիսն ամիսն իր
 ամիսը՝ 1 ր., 50 ի., հասնում է 5 կարգի:
 Քամանայի դրամը հին Թիֆլիսյան միմիային խմբայնականը:

თბილისი. Редакция «Нор-Дар».

Խնդրադրառուներ բաց է ամեն օր (բացյալ տօն օրերին) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարութիւնները քնդւում ում են ամէն յիշանդում: Յայտարարութիւնները բաւին 2 է., ընկալմանի համար կրկնապատկէ:

«Նոր-Պարո-ին ներկայ հոկտեմբերի 1-ին բաժանորդը են գրել
 Լուս և լիճարում են 3 ր. 50 կ. բաժանորդը գրուել ցանկանդներ
 ուղարկում են բաժանորդագիր այն հայտնի՝ Троицк, въ редак-
 цію газеты «Норъ-Даръ»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երբ Գարշնի Հիւռազինները
 Մե Հնն. երեւոյթ, որ միշտ թարմ է
 մնում:
 Քրոնիկոն. — Լուերբր
 Թղթակցութիւններ. — Միծ-
 Գարաքիկիսա: Դաւանի թիւրքաւից. —
 Լ. Պօլիս:
 Քաղաքակրթ. — Քաղաքակրթ
 Երբ
 Խառն Լուերբր
 Գաղափարաբանութիւններ:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԵՈՐ-ԴԱՐՆԻ

ՊԵՏԵՐՖՈՒԹԳ, 19 հոկտեմբերին՝
Կալսերական Պալատան մենիստր
հեռագիրը. «Կալսերական հնայեղ
հուշամբերի 17-ի կետորին դուր
հարավ Տարանովկա կայսրանից
Պրահանքի հանդիպեց 27-րդ վերս
որի վրայ Տարանովկա և Բորիկ կա
լսանների միջև, Հոգևորյանի վր
այց հրեանցիում է մի բառակամ
որոգ Դեղնայանի միջով» Վարտան
յան միջոցին, Սոցիա Մեծածխու
ներք բոլոր Օգոստամիաու Ընտա
րիքի հետ և հետևորդները նա
սածաշուում էին սեղանատուն-վա
ստում։ Առաջին վազովը ուղիղ
ուրս գալու միջոցին, սարսափե
լի ցնցում եղավ, միև վազաննե
ն հեռավոր էին լինում Գ. Մ.

անհրաժեշտ դարձրեց լինումը. սե-
ռանառան-վաղօսը լծէն է մնաց եր-
թաթուղու զգծի վրայ, բայց բոլորե-
րին անձանաջելի էր դարձել, — ամ-
առը Հիմքն անխնեների Հեռ դուրս
էին բնկել, վազօսի պատերը տափա-
կել էին և միայն հտուղը, մի կողմի
կողմէն շուռ գալով, պատասխարեց
վազօսի մէջ եղողներին. Անկարե-
ւէր երևակայել, որ ոքմին ա-
ստուած լինէր. բայց Տէրը սրահը
ագաւաորին և Նրա Հնաժանիքը
ագաւոնի կոտորտանքի մէջից ողջ
առողջ դուրս եկան Նոցին Սե-
ռաթիւններն և Օգոստոսփառ Ջա-
սկները. ագաւառեցան և այդ-
օգոսնում եղողները բոլորը՝ միայն
եկեմ վերքեր ստանալով, բացի
լիբէլ-տղիւտանտ Շէրէմեմեկից,
միւսներից տւելի է վնասուած,
բայց ոչ ծանր. Դժբաղդաբար
նոցըք միւս. մասերը ջարդուելու
տ մարդկանց կորուստ էլ պա-
ռահեց. ուրախուած են քիչդ-եզե-
րան զնգիշտաբ-կապիտան Նրէշը,
Հիլի օգնուհներ Աշիւվէրը, Մ-
րերը Շէրնեթը, օֆիցիանտ Լաու-
րերը, երկու պաշնորդներ, կա-
ր-կազմը, մի եզէր. երկաթու-
ղին ծառայողներից երկու փա-
նանակազործ, երկու կոնդուկտոր-
ներ, պատաստաւագործը և երկու
ուղային բառալիսինից մեց զի-
ւարներ. վիրաւորուած է 18
զին. Բաթօն Շէրնվալը խիստ
բրբւածք ստացաւ. Կալսրն
անձամբ կարագրուած էր
ւրաւորուածներին օգնութիւն

Հասցնելու համար, չնայելով խոն-
վատ եղանակին և մարդիկ մինչև
սովորները թափանցող անձրևին,
ցեխին, նորին Ահեռութիւնը
քանի անգամ իջնում էր ներքե
սպանուածների և վերադրելու
մօտ, և գետեղուց փորձանք
տեղը բերուած հետևորդներ
գնացքը միայն այն ժամանակ
էրը վերջին վիրադր գետեղակ
առողջապահական կազմի մէջ
Թագաւորը հրամայեց օստնուած
ների մարմինները տանել Պետեր
բուրգ և հոգով նրանց ընտանիք
ներքի ապահովութեան մասին: Ճո-
նապորհի առաջը բռնուած իրենեղ
պատճառով, Նոցին Ահեռութիւնե-
րը և Օգոստոսիս Ետտիքը հե-
տևորդների գնացքով ուղևորեցին
Նկառերինեան երկաթուղու գծով
Լօզովօ կայարանը: Այս կայարա-
նում Բարձրագոյն հրամանով հը-
րաւիրուած զինուորային հոգեւոր-
ականութիւնը Բարձրագոյն ներկա-
լութեամբ կատարեց հոգեհան-
դիստ փորձանքին զոհ եղող հա-
զուցեալների համար և գոհար-
նական մաղթանք՝ ամենամեծ գրժ-
բաղութիւնից հատարող ազատուե-
լուն առթելով: Կառնառայութիւնից
յետոյ, Թագաւորը գնացելու բը-
լոր ներկայ եղողներին, Հաշուե-
լով և սպասաւորներին մուշ ճաշի
հրաւիրեց կայարանի դահլիճում:
Հետախուզութիւնը ցրց կը տայ
փորձանքի խիական պատճառ-
բայց այս գժբաղութեան մէջ ո
և է չար մտաբերութիւն խառն
լինելու մասին խօսք անգամ կա-
րող չէ լինել:

ՊԵՏԵՐՈՒՆԻՔ. — Կայսերական
Պալատան մինիստրի Հեռադիրը
հոլաեմբերի 18-ից, ընթացին Կայ-
սերական Սեռոթիւնները, ծա-
սանգը և Արքայական ամբողջ Ըն-
տանիքը անդամակցութեանց ան Իո-
լինսկայա կայսրանքը:

Այսօր Կայսերական տաճարում
մաղթմանք կատարուեց նոցին Կայ-
սերական Սեռոթիւններէ վտան-
գէջ ազատուելու առթիւ: Երէկ
գոհարանական մաղթմանք կատա-
րուեց զանազան Հաստատութիւն-
ներէ եկեղեցիներում: Թատրոնե-
րում, ներկայացուցներէից տուժչ,
մի քանի անգամ ռուսական ազ-
գային Հիմն տնօրէնը:

ՄԻ ՀԻՆ ԵՐԵՒՈՅԹ, ՈՐ ՄԻՇՏ
ԹԱՐՄ Է ՄՆՈՒՄ

Հասարակական, ընկերական կեանքը մեզանում համը քայլերով է առաջընթանում: Դրա պատճառը մեր ժողովրդի ազատության մեջ, միայն չպետք է սրունենք, այլ արևելեան, բնածին անմիջառնություն, եփշտեմ մեջ, որ ամեն բան կանելով, ամեն բան իր մեջն է գտնում և իրենից դուրս ոչինչ ոչ տեսնում է և ոչ չլուզում է տեսնել: Այս հակասականության, այս հակա-հասարակ-

կովկասե, Համեալաշահպետ, ոգուց
դուրի բնածին ետապիրա թեոն եւր
վերադրում այն զարմառալի երե-
ւոյթը, որ մեր մէջ միայն կա-
րելի է:

Որտե՞ն կարելի է ամպէն անար-
դարութեամբ, կոպտութեամբ և
խալտաւի՛րեղումով և՛ բռնելով
Հայկույե՛ր, սոսորայե՛ն Հասարակու-
թիւնը, ազգութիւնը, ամբողջ ազ-
գութիւնը, ինչպէս մեր մէջ:
Որտե՞ն կարելի է անէ՛ր աղբ և
մալ՝ անպարտի՛ւ... Ի՛նչ ենք ա-
ստում դեռ շնորհախալութեան՝ և
բաժանորէր է՛լ արտօնել, Բնակէն
մեր մէջ: Անբազ ետասիրութիւ-
նը, կոյր և ամմիտ հփօյնն տե-
նելով զուարճանում է, այդ ամեն
նախախնայք և անպատուութիւնը
իրեն իս՛ չեն վերաբերում, այլ ու-
րիշին՝ Հասարակութեան, ազգին:
Այդ ամմիտ ետասիրութիւնը իւր
Հակա-րնկերական ձգտումներով
լայանում է մեր կեանքի և այլ
երեւոյթիներէ մէջ: Այսպէս օրինակ,
եթէ մէկը սիրեմ է Ա.ին և ա-
տում Բ.ին, նա՛ տում է, որ աղ-
ղը օրում է՝ Ա.ին, ազգը՛ տում է
Բ.ին: Զէ՛ որ ամմիտ ետասիրու-
թիւնը կ'անում է ամեն բան և
իւր մէջն է ամփոփում և իրենից
դուրս ոչ ոքի ոչ տեսնում է և
ոչ է՛ր կարողանում է տեսնել:

Հանաքիին մեկը ուզում է մի բան անել երեսուրտ համար և մենք խմանում ենք, որ — անդադր երեսասարգութիւնը մտադիր է և այլն: Ծաղրածուի մեկը հաշիւ ունի, որ իւր տան սրտակից բարեկամի աշխատութիւններին չզրկուի և անհրաժեշտ ենք, որ իւր բնական ժողովուրդը սուգի մը է, և թէ ենք իւր բարեկամի այցելութիւններից զրկուի:

Կարագ ենք շարունակել, բայց
թողնում ենք, որ մեր բացաժ. հա-
նձարկով ընթերցողը ինքը գտնու
ի ինքը շատ բան կը տեսնէ:

2. 0 0 2 1 4 0 2

Վեհափառ Կաթողիկոսը թիֆլիս-
յը ձգելուց առաջ լեմկո գործերի
տեղեկութիւնը պարզեցաւ Էհա-
ժարտի տարեհաշիւէ հրամայել ին-
տիմ ի կատար ածել և Սինոդի ժեկ-
ե ալիք անկատար քննարկմանը
դիտման տակ տնօրէնութիւնները
պարզեցաւ լեմկո գործերի վերա-
բերած հոգեւորական 21 եկ. վեհա-
փառ Կաթողիկոսը ձախաւոր հեղե-
րում թաղու վեհափառին ուղեկցու-
ն և Սինոդի կախումաւ դեր, Թա-
հաւ արքեպիսկոպոսը խրկել վեհա-
փառութեան քաւառաբար արժ. Սա-
ղի վարդապետ Թաղասարեանը և
ինչոյ թաղապետի Մեկեր-Առամեան
պապապետական առաջնորդ

Վեհափառ... Կաթողիկոսը... ինչպէս
լինանում ենք, կը մնայ Հնգե օր Բա-
ղդէւն ապետներուն կը վերադարձնայ
Հիմնադիր... Վերադառնալու հոգին մտին և
Պատմական բայց այս մասին դեռ
դժուար է որոշել չէ եղած

ՀԱՄԱՐԱՊԵՏ.—Հոկտեմբերի 4-ին տե-
ղի ունեցաւ մի զարհուրելի ոճբազոր-
ութիւն։ Շաբաթիցի մի լաչտնի ա-
ռաղայի գիւղերով գնում է Ջամջամու-
ռեռուանեալ թափառականներէ գիւ-
ղը, ուր աւ ունենում է մօտիկ բարեկ-
ամ, որի մօտ գնալ գալու սովորու-
թիւն է ունենում։ Հոկտեմբերի 4-ի
փէրը նա կրկին գնում է բարեկամին
հետը։ Թեան Բայց Հինց որ Հասնում
նրանց վրաններէն թէ չէ, սխում
Հաւաքել բարեկամի անասունները,
Հաւաքել բարեկամը վրանում Հան-
դատաւարէն է լինում, երբ լսում է
լնասուններէ ոտնաձայն, ուր անմի-
ապէս դուրս է գալիս վրանից և
հետեւելով, որ մի քանի ձիաւորներ
անում են իրենց անասունները, ձայն
դալիս Հարեաններէն։ Առաջակները
հետեւելով, որ իրենց անգգաւորութեան
ստիճառով գործը վտանգաւոր ուզ-
ութիւն է ստանում, անմիջապէս հը-
պցան են արձակում և վրան է գլու-
ւում անասուններէ տիրոջը, երկրորդը
դրակալած է անում նրա կնոջը, իսկ
երրորդը նրա աղին և մութ գիւղերով
գնում են, Բայց նրանցից ճանաչում
չէին։ Նշանակեց առաջակին Ա-
ստուր վաղ լաչտում են ոտակա-
լութեանը։ Ոստիկանութիւնը վրնո-
ւում է, Բայց երեք օր է չէ գտնում,
երրորդ օրը միայն գտնում են և կա-
նաւորում առաջակներէն։ Շաբաթու-
րեալով խեղճ գիւղերը աղատուե-
նալ աղ բարբարոս առաջակից, որն
տրով մեծ վրաններ էին Հասնում
անց։

Արտաշէս Սուքիասեանը, որ մինչև թարի առաջ Ճիմարանի ուղղակիան խմբին էր պատկանում լիազոր Ճիմարանից զուրս գալով, քաղաքը կեանք էր վարում, արդ ճեանադուներու է քահանայ լիակ վրայ Գերմանացիները աւելեմ alte liebe raestet nicht, քաղաքի հպարտէն թարգմանած՝ հենց չէ ժանդարտում: Արտաշէս Սուքիասեանը տասնեակ տարի առաջ, իր կրթասարդ ժամանակը քահանայ դասնաւում վաւիւր է ունեցել: Կատարաստուել է, քայց քաղեկամար արգելք են եղել:

ՅՈՒՆԻՍԿՅՈՒՆ (Շատ արուս դուստը)։—
նկեալ ուղի մեկունսն սովորութիւն
դարձելու հախառախորդից լըկէժ
ծելու համար կամ կոտորել նրա
դէմ և կամ կրակ տալ նրա դէ-
մը։ Այժմ էլ սովորութիւն են դարձ-
նալ իրենց կարասիքը կոտորատի,
զից ոնչ անցնելու ինչպէս օրինակի, ան-
ընդ օրեր դատահայեց, — կոտորատից
նստալով զինով շէ ելեք կարասե-
նով հոկոսեմքերի 13-ին հըզեհուեց
զի մը նշանաւոր մարդ։

ըրդը զգուշմանակների թիվը 1887 թ. Հասնում էր 1,169-ին, իսկ 1-ն յուշարկեր 1885 թ. թուրք կայսրություն էջէ կար 27,788 Հատ ուսումնասիրանք, Դրանցից կովկասյան բաժնի ընկում է 17 տղ, գիմնագիւն և պրօգրիմագիւն, 7 ըջաւական ուսուցման, 4 օր. գիմնագիւն և պրօգրիմագիւն, ուսուցչական նետտուտ և սեմիարան, 52 քաղաքային, գաւառական, ուրիշ ստորին կարգի ուսումնարան, 50 մասնաւոր ուսումնարան և 1730 ատ էլ տարրական ուսումնարաններ, մամմատուքիւնց երևում է, որ կովկասում արական և օրերգական գիմագիւններն, ու պրօգրիմագիւնները կարգից վերաբերումը 1 1/2 անգամ աւելա է, մասնաւոր ուսումնարաններն նոյնպէս 1 1/2 անգամ աւելա է, թորին կարգի ուսումնարանները 1/3 մ 170% և վերջապէս տարրական ուսումնարաններ թիւը պակաս է 50%, ախնիքն, մօտ կէս ու կէս: Սասնից արդ ուսումնարաններ մէջ էջ պարունակ 339 ուսումնարան, որ ուսում. վարչութեան էջ ենթարկուում 33 ուսումնարան, որոցց մասին տեղիութիւն էջ տաղցուել: Դրանք էլ երացնելով կ'օտանանք 1541 ուսումնարան: Համեմատութիւնց երեւաւ է, որ իւրաքանչիւր միլիօն քնուկաւ կովկասում զաւից է 211 ուսումնարան, չհաշուելով մահմետականների ուսումնարանները: Միշին թուով ուսումնարանները են միլիոնկորդ ուսումնարաններում 111 ք, ստորին ուսումնարանում 44 ք, տարրական — 13 քուկու:

ի՛նչ նմիթիքնի՛նք.—Տեղիս quasi
վեկանները իրենց համար գործ
շինել ողորմելի, տգէտ գելեւացե-
լին, կուռացնելը, որպէս զե հէտ
ի պղտորըում ձուկ որսալ... յո՛ղե՛մ
սմնւլ ժողովրդեան երբեմն այնքան
մոլորացնելում այդ անսիրելիները, որ
տաճառ են լինում մինչև անգամ
ոնց զանազան քրէական յանցանք-
ի մէջ ընկնելուն։ Նշանք գելեւա-
բերին հաատադնում են, որ «կա-
ն են Սիրիբից էլ ազատել»... Հնչե-
ն է պատճառը, որ իւրաքանչիւր
ը բարձրեւեռւած է դասական կուսակ-
թեւեներէ և իւրաքանչիւրը դրան-
ունին իւր «քիւրը» (ցուլ), այսին-
իւր պաշտպանը, որի կեղծ և
սեր խոստմունքներին հետևելով
ընկերով դատարաններէ դուրսնում
նշ են գալիս և վերջ և վերջոյ
նից գրկում։

Տեղիկ ծխական դպրոցների հո-
ւարձութեան կամայականութիւն-
ն է արտօրին արաքներէն վերջ
լու համար, ինչպէս տեղեկանում
մտադրութեան կաշ հոգաբար-
ներէն ըրտրովն հեռացնել զըս-
ուումսն ծխական մօտի կառավա-
րութիւնց, ինչպէս այլ արեւ են Շու-
մ է Շամսաբում: Երբ երազործու-
կարգադրութիւնը, խիտ միւ-
րական կը լինի, վերջապէս մեր
արաբական սուրհ. հիմնարկու-
մներեց մինը կը դադարի զո՞հ ին-
չք մէջ քանի աղաների է ազիւս-
տն երբ ձեռքը, որոնք իրարցը
լ են իրենց անձնական խորա-
քների ասպարէզ:

ներկայացուցիչներ ունենալ արդ հան-
դեսին մէջ, որք կը հերաստեցին ճա-
տեան վսեմ, Տերան, վաճառք և Աւ-
շակ աշխարհ, իսկ Տիկին վաճառք աշխ-
արհանք, Տիկին իւրեղնէ Նազարեան (վսեմ, Յար-
փաշայի դուստրն և Կայս, Կանանցի
Թարգմանը) և օր, Խոսքովուհի ճա-
տեան օրինակելի աղանդութեամբ մը
կը պատուարեցին հրաւիրելու տիկ-
նային ու օրինակները:

Ժամը վերջ բաւարար անցած (կէս-
օրէն) վեհ, Կայսեր սենեկակալու Ա-
րեմի աշխարհ, իւր բազմաթիւ պաշտա-
կան բարձրաստիճան հետեւորդներով
Սալթանաթի փառահեղ կարգերէն
վար իջնելով կեցաւ ճառեանց աւա-
րանքին դուռը: Վսեմ Յարութեան փա-
շա՝ պաշտօնական համազգեստն հա-
ճած ընկերակցութեամբ Բ. Դրան Ա-
րարողական ֆէլդեյ և ճառ օգնական
Խամպիւր աշխարհ փութաց զիմարելի
զԱրեմի աշխարհ և որոյ ձեռքերէն առնե-
լով կարմիր ագուստեան մէջ պահ-
պանուած Կայսերական Միջնորդ,
մեծաւ անխաճութեամբ երեցս համ-
բուրեց զԱյն և զլուսնէն վեր բարձ-
րացուցած ուղղակի սրահն ելաւ: Հոն
անուշահոտ խնկոց բոցերուն ու հան-
դեսականաց խնդաղին ժպիտներուն
մէջէն անցնելով՝ ուղղակի Պէյլիքճի
Բաիֆի աշխարհ մօտ գնաց, որ նոյնպէս
մեծաւ անխաճութեամբ Յարութեան
կայսրէն ձեռքէն առնելով Կայսր, Մե-
նուրը համբուրեց վերջ բացաւ և
պատաստեցաւ կարգաւոր: Նուա-
ղանուց խոսքը այս միջոցին ար-
գէն Կայսերական Համալսելէ մարշը
աւարտած էր:

Ամբողջ հանգիստականք ոտքի վրայ
կանգնած երկուքս լուսնին մը կը
պահէին Պէյլիքճի Բաիֆի աշխարհ
զԱյս սկսուա Կայսերական Մեջնորդ,
«Որ Յարութեան փաշայի ցորեկի գե-
ղեր անդուստնդարար աշխատութեան
փոխարէն կը շնորհէ իմ փէլդիու-
թեան վսեմ աստիճանը»: Գաւարտ ըն-
թելցման վեհ, Կայսեր իմամներէն
Խաչէմ էֆ, մայրվանք մը կարգաց-
որուն ձայնակցեցան հանգիստականք
«Ամենաներով և որմէ անմիջապէս յե-
տոյ «Փառաշահ ճառեան» (կեցցէ
արքայ) պաշտօնական աղօթքն կա-
տարեցաւ, որք չէ թէ միայն հրաւի-
րեալ հարակիցներն լինելով օրինակ
ձեռք և հարակիցներն լինելով հազա-
րաւոր ժողովուրդը կրկնեցին:

Գաւարտ արարողութեանց համայն
հանգիստականք շնորհաւորեցին զՅա-
րութեան փաշայ, զՏիկին և ճառեան
զերպաստանին համայն ներկայ ան-
դամները: Վսեմ, Սարտ փաշայ (նա-
խարար Արարքին գործող) և վսեմ,
Միւսէլ փաշայ (Արարողական) ծաղիկ
փունջեր ընդունեցին վսեմ, Յարու-
թեան փաշայ և Տիկին վսեմա ճա-
տեանները:

Աւելորդ կը համարուի սեղանոյն
ընդունաց, անուշեղինաց, նուազածու-
թեանց, պարտիկի և այլ յարակից
հանգամանաց նկարագրութեան ընդ-
ըստ որում ընթերցողը ինքնին կրնայ
երևակայել, թէ այդպիսի հանդիսա-
ւոր օր մը, այդպիսի եղանակով ան-
նաւորութեանց հերթափոխութեան հա-
մար կարելի էր պահպանութեան մը
ընտել ճառեան գերդաստանին կող-
մէն:

Յետոյ Գայեան իւրաքանչիւրի
փոքրիկ դուստրը փայտ, փայտ կըր-
նելով պարզ լեզուաւ ուղերձ մար-
տասանաց առ վսեմ, Յարութեան փա-
շայ, և այսպէս հանդէսը վերջանա-
լով, ժամը իննին հարեւրանքներն
սկսան հեռագհեղէ հրաժեշտ առնելով
շնորհակալութեան յայտնելով այս մե-
ծաւանագ համար, որոս ընծայեց ի-
րենց ճառեան գերդաստանը: Երե-
կոյն Յար, փաշայ երկուքը երթալով
իւր ճառարական զգացումները մա-
տոյց յոտս Գահայեց վեհ, Կայսեր,

որ այսպէս փառաց ի փառս բարձ-
րացնելով իւր հատատարմ ծառայն,
անգամ մը ևս հաճեցաւ ապացու-
ցանել թէ զիստ վարձատրել արժա-
նաւորները և պատժել անհաւատա-
րեմները: Ամբողջ Հայ Աղբը պէտք
է որ մասնակցի ճառեան գերդաս-
տանին խնդակցութեանը, ըստ որում
ճառեանք սոսի բրնցը համար աւ-
րող անձինք չեն՝ այլ անպիսի բազ-
մաթիւ անձնուրութեաններ ու զոհո-
ղութեաններ մատուցած են Աղբին
և հարկեանց, որոս ուրիշ առթիւ պի-
տի զրկ առնուի:

Ամբողջ վսեմաց վսեմահայր Ամեն,
Տ. Խորէն Արքեպ, Արքեպի Կ. Պոլ-
սոյ Հայոց Պատրիարք ընտրուելու ծա-
նուցանող մ աղապ թաւն ստորա-
գրուելով երեսփոխաններէ, զրկե-
ցաւ ի Բարձրագոյն Դուռն, և ուր
կարդացուիլ է օրինական ձեա-
կեթղութեաններ կատարուելէ վերջ,
վեհափառ Սալթանին մատուցուելու
է ի վսեմացումն, և յոյս կայ թէ
Ն. Ամենապատուութեան պատրիար-
քութեանը վսեմացումը իրաւ, իրաւնէն
այս շարթու կը հաղորդուի Պատրիար-
քարանին ի պաշտօնէ: Իսկ ժողո-
վոյ և Աղբ, երեսփոխանական ժողո-
վոյ կողմէն պատուիրակութեաններ
կազմուած են, որք Կայս, Երաստին
Ելլալէն անմիջապէս վերջ պիտի մեկ-
նին տեղէս ի Նիկիոմիդիա (Իդրիս)
շաքիկաւքով և անտի Արմաշ Եր-
թալով պիտի հրաւիրեն: Վսեմ
նապատուութեան մայրաքաղաքը գա-
լով պատրիարքարան քաջը բարձի-
ւուն յատուկ շաքիկաւք մը պիտի սպա-
սէ Նիկիոմիդիոյ առջև, ուր նստուի
Ն. Ամենապատուութեան Խորէն Արքե-
պիսիպոս Արքեպ և հրաւիրակներ
Ժողովին ձամբով ուղղակի Դուռ-Դա-
րուի նաւամատոցը պիտի ելլան,
Հոն ընդառաջ պիտի երթան վար-
չութեան և երեսփոխանութեան կո-
նակիսին և աշխարհական ներկայա-
ցուցիչք և մեծաւ հանդիսի պիտի
առաջնորդեն զՆ. Ամեն, ի պատ-
րիարքարան Հայոց:

Այս ամենքը շատ լաւ քայլ երե-
սփոխաններէ օրմար Բ. Դրան ներ-
կայացուած Մաղապթեան չեն ստու-
րագրած՝ օրինակ լինելով Պէյլիքճի
զէմ բողոքելով, որոնք տեղի ունե-
ցան պատ, ընտրութեան ժամանակ:
Ի հարկէ կառավարութեանը եթէ ոչ
պաշտօնապէս՝ զէմ անպաշտօն կերպիւ
պիտի հարցնէ՝ երեսփոխաններէ ո-
մանց ձեռնադր մնալու արտադա-
ր և եթէ մանրամասն քննութեանց
ձեռնարկուի, ակնհայտ պիտի իշխա-
րուի սահմանադրութեան բարեա-
րումը, յայնժամ լինչպէս օձիքներն պի-
տի աղապտն մեր սահմանադրամու-
նէրը, որոնք լսել կարելի առնած ժա-
մանակին իսկ զերծակէն կը պա-
հանեն, որ ըստ բացորոշ տրամադրու-
թեանց սահմանադրութեան ձեռք
բնց լսեցիր:

Դեռ երեսուն տարին չլրացաւ և
սահմանադրութեանը արսպէս կուգա-
կան քմահաճոյնք իրազարկը կը
զարնայ, երաւ է, որ դիւրին է այս
կամ անձինքը համոզելով քուէնց ա-
ռաւելութեան գոյացնել և կամ (ամե-
նամիջող խօսելով) ժողովոյ մէջ աղ-
մուկ բարձրացնելով ճշմարտութեան
ձայնը խեղդել, և վստ կերպերը յա-
ղեցնել, սակայն սա ևս զիստալ պէտք
է, որ անգամ մը համոզուի զայանայ
կառավարութեան մէջ թէ չէ չէ աղ-
գը զեռ սահմանադրապէս կառավա-
րուելու չափ չէ զարգացած, և թէ
զիստակցութեան չունի իւր ընծայն ու
գործածին մասին, յայնժամ միկ հը-
րամանով յոյս կը ցնդի այդպիսի գը-
թաւարութեամբ ձեռք բերուած սահ-
մանադրութեանը և մեր երեսփոխան
տեղոր շատերը դարձնող ըստ առաջ-

նոյն պատրիարքարանի դռնէն միայն
կրնան նայել առանց ներս մտնել հա-
մարձակելու, ըստ որում եթէ անգամ
մը սահմանադրութեան յարգողէ հին
Ամբողջական գրութեանը, յայնժամ
այսօրուայ բարձր բարձր խոսող զաւ-
թապետ, գրադիւր, աշխարհա-
ւոր երեսփոխանները ուր կը մնան,
նչ ապաքէն դարձեալ պիտի ստի-
պուին, խոսակցութեան ընդլուծ զայտ,
տէր դուք զիստ, ծառայ հիմ ըսե-
լով շողքօքութեանց մեքենան լա-
րելու Բայց այս կէտերը խորհող շատ
քիչ են մեր երեսփոխաններուն մէջ,
և ցաւալին այն է, որ ձեռքովին ի-
րենց հոր կը փորեն, առանց խորհե-
լու թէ օր մը երկը, հոն պիտի ե-
լան, Իրիւթէ մեղակ երեք երե-
կին, սակայն դժբաղդարար հասարա-
կութեանը ալ պիտի զոհուի օր մը
այդ տղէտ գործիչներուն: Սահ-
մանադրութեան հիմնադիրներն Օ-
տեան, Բուսնեան, Փալիպեան և
այլք թող անգամ մը զլուսնին վեր-
նեն գերեզմանի խորքէն և տեսնեն,
թէ հըր հասցուցին սահմանադրութե-
անը երեք լաշորդները: Այն սահմա-
նադրութեանը որ ի գին երեսնալ ին-
նաց հիմնեցին, արդարութեան և երա-
ւանք սկզբունք լինայ: Ասկայի երա-
ւանքը արդարութեանն ու օրէնքը ի-
րենց հետ գերեզման մօտն, և այսօր
լուսնուն մոռնի սահմանադրու-
թեանը:

Աղբ շատ քանի կապուէ նորն-
տիւր Սրբազան պատրիարք Հորմէ և
կրակունք ալ ունի խոտապահման ի-
նչեղաւ, ըստ որում այս անգամուայ
ընտրութեանը, սոսի ընտրութեան մը
չէր ալ ընտրողական բուռն տաղ-
նապ մը և մի քանի Ելլալիպատաց
հետ մըցում մը: Ստուգ է որ մըցա-
նակն առաւ Արքեպն Սրբազան, և
ամենքս ալ կապուիք: Երբ մըցա-
կեցնեցին գերազանց տաղանք մը ար-
տաշտայ: Բարթեղիմէոս սրբազանի
կուսակիցք ալն հաւատարմ կ'աշխա-
տէին յանդիպելու թէ յու քաղա-
քապէտ է: Երեւոյն է, ամբողջ նա-
խարարաց և Աւազանց հետ վա-
րուելու եղանակը զետեղելով Աղբին
գործերը կրնայ բազմացնել կէտին
հասցնել: Նար-Պէյ սրբազանի կուսա-
կիցք ռեքիւ տեսնելով կը նային
գործին վրայ և նրա լեզուաբանու-
թեանէն, զիստանտանց հետ ունե-
ցած յարաբերութեաններէն և արտա-
քին ձեռքէն շատ լաւ կ'ապահան-
նէր քանի որ ի Բարթեղիմէոս և ոչ
Նար-Պէյ սրբազանները իրենց այս ա-
ռաւելութեաններով չկարողացան յա-
ջողել, մեծ իրաւունք ունեցել յա-
ղութեան ստանդը: Ամենապատու Ար-
քեպն Սրբազանէ սպասել ոչ թէ իւր
մըցակից Բարթ. և Նար-Պէյ քրա-
ղաններու չափ քաղաքագիտութեան
ստանդը, լեզուաբանութեան, վարչու-
թեան յարաբերութեան, այլ անոնցմէ
զեր և ի կերպ գործունէութեան մը
և եղանակն պատրիարքութեան մը,
որ չզղանք իրեն տրուած քուէն-
քուն վրայ: Այլ վարձը շատ ատե-
նուած չիտարարել, և մեկ երկու շաբաթ
վերջը արդէն բողոքութեան խնդիրներ
կը ներկայանան Նորմալ պատրիար-
քին լուծուի քառանկար, ըստ որում
բաւական ժամգոտած խնդիրներ ու-
նենք արդէն նախորդ պատրիարքին
կուսակցած, և ամենուն ալ վստա-
ղան այն է, որ սա հիններ լուծուին
և յետոյ նորնուն ձեռնարկուի:

Ամեն, Միւսէլիպեիկ Սրբազան Ար-
քատեանցի առ լեռն ԺԿ, պատն չը-
նուիմայ գրած քառանկար պատասխա-
նապէս այնպիսի ներշնչմամբ մը խմ-
բագրուած է, զոր անգամ մը կարգա-
ցող աւելի ամուր սերտ կապով կը
կապուի իւր եկեղեցին հետ Տիկնոյս

հասարակութեան՝ որ այնչափ ալ
կրօնական գրութեաններ կարգաւոր
հակամէտ չէ, ձեռքէ ձեռք խնց
Ն. Ամենապատուութեան հաշակաւոր
պատասխանազեր, և որոյ արդեամբ
կարծիքի վարդապետ մը ու մի քանի
ընտանեք ալ վերադարձան ի ծոց
Մարտինի եկեղեցոյն: Կարնոյ Առաջ-
նորդ Դեռ, Դեռահիսան Սրբազան ևս
չժողովարելով յատենի եկեղեցոյ կար-
գալ պապական կոնդակին դէմ գը-
րուած պատասխանազեր, իսկոյն բո-
ղոքներ հասան ի Պատրիարքարան՝
և Կրեմական ժողովը յատուկ գրու-
թեամբ մը բացատրութեան պահան-
ջեց Ն. Դեռապատուութեանէն:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՌՍՏԻՍ-ՈՒՆԳՈՒՐԻՍ.—Վերջին ժա-
մանակներս Աստուր-Ունգարիայում
ընդհանուր խօսակցութեան առա-
կան փոփոխութեաններ են, որոնք
մտան աստուրական միջնորդութե-
անի մէջ: Բանը նրանումն է, որ գը-
մանական կայսրը վեհնա զնաւոց
անմիջապէս յետոյ, միտուց փոփոխու-
թեան մասին միջնորդութեան անգամ-
ների մէջ և զլուսնունգ գերմանա-
կան կուսակցութեան անգամներին
կրնի և նրանց տեղ չէտական կու-
սակցութեան ներկայացուցիչներ ըն-
դունել: Այն միջոցին, երբ չէտական
լրագրները հոգնում են, ունգարա-
կան և գերմանական լրագրները չեն
թագնում իրենց գալուցիւր: Դուռնը-
մի (երկուութեան) կուսակցիցները, ա-
սիքն նրանք, որոնք կը ցանկային, որ
աստուր-ունգարական, կայսրութեան
մէջ գործերը զեկը, գտնուի միմիայն
գերմանացիներ և ունգարացիներ
ձեռքը, շատ դժգոհ են այդ փո-
փոխութեանները, մանաւանդ գրա-
թիւքները միմիայն նրանակուցուց:

ՔՈՂԱՔԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Էլ, Պոլսի
կուսակցութեանական աղբիւրները, ա-
սում է «Neue Freie Presse» թերթը,
խիստ հետաքրքրի տեղեկութեաններ
ենք ստացել: Սոմանեան մայրաքա-
ղաքի զվարժատեղական շրջաննե-
րը հաստատում են, որ մեծ պե-
տութեաններ յարաբերութեանները դէ-
պի Բալկանյան բոլորովին ուրիշ կեր-
պարանք կ'ստանայ: Սոֆիա նշանա-
կուած զվարժատեղական գործակա-
ններ կարգադրութեաններ են ստա-
նում, որի գործութեամբ նրանք պէտք
է իւր մասնան պրենց Ֆերդինանդին,
նրան այցելեն, հրաւերեն ընդունեն
պալատաց, մի խօսքով անձնական
յարաբերութեան միտն նրա հետ: Սա
ի հարկէ պրենց Ֆերդինանդին պաշ-
տօնապէս Բալկանիայի իշխան ճանա-
չելու նշան չէ, այլ առաջին քայլն է
միայն: Բայց այդ, սա կը հիշտուց-
նէ միջնորդային յարաբերութեանները:
Մեծ պետութեաններն այսպիսի քայլ
պիտի են իրեն թէ հետեւելով Սոֆիո-
վի այն խօսքերին թէ՛ «եթէ Բալկա-
նեան ինքը իւր գլխուն մնայ Մակե-
դոնիայի և բլրի խնդիրներում, կարող
է Եւրոպայի կազադութեան սպառ-
նացող դերք բռնել: Ուստի հարկաւոր
է, որ մեծ պետութեաններն օգնեն նը-
րան իրենց խորհուրդներով»:

ԻՏԱԼԻԱ.—Իտալական միջնորդ-
նապէս Կիլոպին մօտերքս իրեն թէ
ասել է «Daily Telegraph»-ի թղթակի-
ցին» խնդրել հասկացէք, որ այն,
ինչ որ ցանկանում է իտալական, կա-
մենում է և ևս—ինչ նա կամենում
է խաղաղութեան. ինչ ուղում են ա-
սեն Ֆրանսիայում, ինչ ուղում են մի-
թիւնանները զրեն օտար մամուլի
մէջ կառավարութեան մասին, որի
զերին են եւ կանգնած և իմ մասին,

բայց և այնպէս վերջին ամիսներն ըն-
թացում և ներկայումս էլ իտալեան
միայն անդադրում շահերը է գործ
զնում խոյ տարու եւրոպական որ և
է խճճումները, որոնք կարող լինէին
կամ պատերազմ յարուցանել և կամ
տարաձայնութեան ծագեցնել Միջին
Եւրոպայի պետութեաններ մէջ: Այս
է միւր գլխաւոր նպատակը և մենք
զիմում ենք դէպի դա՝ լուսնին համե-
րաշխ գտնուելով Գերմանիայի և Ա-
ստուր-Ունգարիայի հետ: Իտալիայի
և Անգլիայի շատ լաւ յարաբերու-
թեաններն մասին ևս մի քանի խօսք
ասելուց յետոյ, պ. Կրիսպին ասել է.
«Անցեալ ամառ մեր և Ֆրանսիայի
մէջ ծագած տարաձայնութեաններ
միջոցին, որին օտարադէմ մամուլը
չափազանց մեծ նշանակութեան տուեց,
ես կարող եմ հաւատացնել ձեզ, որ
հետեւում է չափաւոր եղանակի իսկ
ինչ կը վերաբերի այն ժամանակուայ
յարուցում խնդիրներին, այնքան
Մոսաւպայի և Թունիսի ուսումնարան-
ների խնդիրներին, մենք շատ գը-
թաւորութեամբ կարողացանք հա-
մոցուել, որ Ֆրանսիան չէր աշխա-
տում ձեռնել և նոյն իսկ ստորացնել
Իտալիային: ՄԻԹԷ պէտք է անտար-
բերութեամբ կամ ժպտալով տաններ
մեզ հասցրած վերաւորանքը կամ
յարձակումը: Մեր օրինաւոր շահերը
և Իտալիայի արդարացի ձգտումները
պէտք է յարգուին նրան հաւասար
ազգերից: Գտնի գերմանական աղնիւ
կայսրը և նրա ժողովուրդը մեր բա-
րեկամներն են,—որ այդպէս էլ է—
մենք ոչ մի բանից երկիւղ չունենք»:

ՍԵՐԲԻԱ.—Սերբիայի պաշտօնական
«Արքայական տեղեկագրեր» թերթի
մէջ հրատարակուած Միւսն թագա-
ւորի մի յայտագրեր, որով նա միտ-
րադարձին խնդում է, որպէս անընա-
կան եկեղեցու բարձրագոյն հովուի,
վճիւր կայացնել պապահարգանքի խնդր
առթիւ: Այնուհետեւ հրատարակուած
է միտրապոլիտ ստորագրութեամբ մի
ուրիշ յայտագիր, որի մէջ ասուած է,
որ չիւր արքայիսկոպոսական օրհնու-
թեամբ, Սերբիայի Միւսն թագաւո-
րի և Նատալիայի մէջ հաստատուած
ամուսնութեան լուծուած է համար-
ւում:

—Շատերը կարծում են, որ սեր-
բիական Միւսն թագաւորը կ'հաշտուի
առաջադէմ կուսակցութեան պարա-
դուս համարուող Հարաշահին հետ:
Սակայն դէպքերը ցոյց են տալիս, որ
այդ ենթադրութեանը սխալ է: Թա-
գաւորը տեսակցելով առաջադէմ կու-
սակցութեան ինչ անդամներին հետ,
յայտնել է, որ զայնանալով Հարաշա-
նին դէմ, նա հաւատում է միւսնոյն
ժամանակ առաջադէմ կուսակցու-
թեան և հաճ է դէպի նա: Բէլգրա-
դեց «Neue-Freie-Pressen»-ին հաղոր-
դում են: «Ինչպէս լուծում է Հարա-
շահին և Թագաւորի հաշտութեան
յոյս չկայ, որովհետեւ Հարաշահինի
խորհուրդները մի քանի տարի է
որ սխալած են: Առաջադէմ կուսակ-
ցութեանը մտադրել է ընդհանուր ժո-
ղով կազմել և բոլորովին հեռանալ
Հարաշահինից, Պրեսլանցից և Նովա-
կովից» նրանց կուսակցութեանց
գուրս ձգելով: Կուսակցութեանը խօսք
է տուել թագաւորին, որ կ'աշխարհ
կառավարութեանը:

ՖՐԱՆՍԻԱ.—Ֆրանսիական մամուլը
համարեա ամբողջապէս գրադուած է
սահմանադրութեան իրաքննութեան
մասին պ. Ֆրիլէի առաջարկած օրի-
նագծի ընծայութեամբ: Որքան էլ լրա-
գրները դատողութեաններն տարբե-
րուին իրարից այդ մասին, բայց և
այնպէս նրանք բոլորն էլ համաձայն
են, որ միջնորդութեան դուրսեմն
ներկայումս ամբողջաւ, գէթ մինչև
այն ժամանակ, մինչև որ նորանոր
խճճումներ կառաջանան:

(fus.) X-68